

liko dijelova: *Uvodne napomen* (11-12). *Kako čitati rječnik* (13-14). *Iz povijesti betinske i istočno-jadranske brodogradnje* (15-21) i napokon *Rječnika*.

Opće je poznato iz literature da je Betina stoljećima predstavljala najznačajnije brodogradveno središte u sjevernoj Dalmaciji. Nažalost, o tome je napisano vrlo malo, nedostatno. A ono još traje. Stoga pojava ove knjige predstavlja velik doprinos valorizaciji ondašnje brodogradevne djelatnosti. Kako povijesti tako i tehnologije rada, proizvodnje. Naime, autor u *Uvodnim napomenama* daje prikaz povijesnog razvitka betinske brodogradnje, stavljajući je s pravom u kontekst cjelokupne brodogradnje na istočnoj obali Jadrana, napose zadnjih stoljeća. Zapravo je to prava mala povijest brodogradnje na ovim stranama. Naravno, on ondašnju brodogradnju povezuje s korčulanskom, jer je potonja bila ishodište prve, te samo njoj treba zahvaliti svoje dosege. Pri tome je najviše zasluga pripalo obitelji Filipi, koje je jedan član napustio rodni otok i doselio u Betinu na otoku Murteru još sredinom XVIII. stoljeća, gdje je utemeljio škver. Od tada ta obitelj razvija gradnju svih vrsta drevnih brodova srednje i male veličine, te njima snabdijeva velik dio potreba područja od Šibenika do Zadra. Pače, Betina ubrzo postaje rasadnik vrsnih brodograditelja, što je najviše došlo do izražaja u međuraću. Oni postavljaju temelje brodogradnji u mnogim maritimnim mjestima sjeverne Dalmacije. Dakle, mnogi ovdašnji škverovi duguju svoje postojanje upravo njima, a stečeno zanimanje obrta betinskim brodograditeljima koji su nesebično prenosili svoje umijeće na mlade naraštaje. Nadalje, autor prikazuje aktivnost betinske brodogradnje, njen radni kapacitet i zaposlenost radnika. Sve to pokazuje njen velik i presudni utjecaj na brodogradnju čitave sjeverne Dalmacije u novije doba.

Dakako, značajniji od iznesenog jest etimologijski rječnik pučkog nazivlja vezanog za betinsku brodogradnju zadnjih stoljeća. Autor se potrudio da na temelju postojeće literature i zapamćenje pojedinaca sastavi iscrpni rječnik nazivlja, poredanog po abecedi. Dapače, betinski termini promotreni su u odnosu na korčulanske, odnosno na sustav cjelokupne jadranske brodogradevne terminologije, što mu pridaje veću vrijednost. Knjiga je opremljena sa stotinjak crteža koji zorno pojašnjavaju neke iznesene riječi ili pojmove. Zamjerke knjizi može se uputiti poradi izostanka znanstvenog aparata u dijelu koji govori o povijesti brodogradnje, to prije što se radi o vrlo iscrpnom njenom prikazu. No i pored toga rad dr. Filipija je više nego hvalevrijedan i koristan, kako znanosti tako i svakidašnjoj praksi. Naime, kako drvena brodogradnja postoji i danas na čitavom Jadranu, to ovo nazivlje može korisno poslužiti svima onima koji se tim poslom zanimaju.

Šime PERIČIĆ

KNJIGA O DALMATINSKOM GOSPODARSTVU U XVIII. I XIX. STOLJEĆU

(Šime PERIČIĆ, *Gospodarska povijest Dalmacije od 18. do 20. stoljeća*, Matica hrvatska, Zadar 1998, 288 str.).

Dr. Peričić, znanstveni savjetnik u Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Zadru, jedan je od najplodnijih i ponajboljih suvremenih hrvatskih historiografa, osobito kada se radi o novijoj gospodarskoj povijesti Dalmacije. O tome nam najbolje svjedoče njegovi brojni znanstveni i stručni radovi, tiskani po mnogim zbornicima i periodikama, a posebice pet napisanih knjiga iz gospodarske prošlosti Dalmacije. Od tih knjiga četiri su već tiskane i širem čitateljstvu dobro poznate. To su: *Gospodarske prilike u Dalmaciji od 1797. do 1848.*, Književni krug - Split, 1993, 175 str.; *Pregled gospodarstva Arbanasa u prošlosti*, Zadar, 1993, 55 str.; *Pomorska trgovina Dalmacije u XIX stoljeću*, Matica hrvatska, Zadar, 1995, 144 str.; i *Gospodarska povijest Dalmacije od 18. do 20. stoljeća*.

Matica hrvatska, Zadar. 1998, 288 str. Peta knjiga. *Razvitak gospodarstva Zadra i okolice u prošlosti*. 500 str., nalazi se u rukopisu, prošla je recenzijski postupak, traže se sredstva za tiskanje, te se nada-mo da će uskoro i ona, u izdanju Hrvatske akademije, ugledati svjetlo dana.

Najnovija knjiga dr. Šime Peričića, *Gospodarska povijest Dalmacije od 18. do 20. stoljeća*, ima ukupno 288 stranica. U skladu s već gotovo uobičajenom periodizacijom povijesti Dalmacije toga vremena autor je, nakon *Predgovora* u kojem nas ukratko upozna s dostignutim rezultatima historiografije na tom polju, knjigu podijelio na četiri temeljne cjeline, dijela ili poglavlja. To su: prvo, *Zadnje stoljeće mletačke uprave u Dalmaciji - doba merkantilizma i fiziokratizma*, str. 9-60; drugo, *Napoleonska epoha (1797-1813) - pokušaj unapređenja gospodarstva*, str. 61-92; treće, *Od Bečkog kongresa do pada Bachova apsolutizma - doba zaostajanja*, str. 95-154; i četvrto poglavlje, *Od početka narodnog preporoda do 1914. - doba uspona*, str. 155-216.

Na početku svakog poglavlja pisac daje sažet uvid u onovremene političke prilike i odnose, što bitno olakšava razumijevanje djela u cjelini, a na kraju poglavlja navodi tiskane izvore i važniju literaturu, što bar donekle nadomješta precizniji znanstveni aparat i čitatelju daje uvid u same temelje na kojima nastaje ovo, za povijesnu znanost, važno djelo. U navedenim poglavljima autor - na temelju izvorne arhivske građe, tiskanih izvora, osobnih istraživanja i dostignutih rezultata suvremene povijesne znanosti - detaljno raspravlja o pučanstvu, poljodjelstvu, ribarstvu, proizvodnji morske soli, rudarstvu, prerađivačkoj radinosti, počecima industrijalizacije i elektrifikacije, brodogradnji, pomorstvu, trgovini, novčarstvu i turizmu; dajući nam tako cjelovitu sliku o stanju u dalmatinskom gospodarstvu, naravno, s brojnim i raznolikim pokazateljima, stagnacijama i svim njegovim usponima i padovima, od kraja XVII. stoljeća do početka Prvoga svjetskog rata.

U završnom dijelu rada autor daje sažet *Pregled pisaca o gospodarstvu Dalmacije 18. i 19. stoljeća*, str. 217-226, što djelu daje još jednu vrijednost. Nakon toga slijede *Izvadci iz arhivskih spisa i objavljenih radova*, str. 227-230 te brojni prilozi, pregled rabljenih mjera i novca, sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku, kazalo osobnih imena i povijesno-zemljopisnih pojmova, dvije ocjene rukopisa i bilježaka o piscu s popisom najvažnijih djela.

Na kraju potrebno je još jednom naglasiti da najnovija knjiga dr. Šime Peričića - *Gospodarska povijest Dalmacije od 18. do 20. stoljeća* - predstavlja važan doprinos suvremenoj hrvatskoj historiografiji, a osobito gospodarskoj povijesti Dalmacije. Zašto? Najviše zato jer ona daje prvi cjeloviti prikaz stanja u dalmatinskom gospodarstvu u promatranom razdoblju, metodološki i znanstveno dobro je utemeljena, a pisana je jasno, jezično korektno, gotovo udžbenički, i kao takva dobro će poslužiti prvenstveno studentima povijesti i ekonomije, ali i svim drugim čitateljima, znalcima i radoznalcima, koje gospodarska povijest Dalmacije bude više zanimala.

Marjan DIKLJIĆ

ZORA DALMATINSKA (1844.-1849.)

Zora Dalmatinska (1844.-1849.), zbornik radova sa znanstvenog skupa 150. obljetnice *Zore dalmatinske*, održanog u Zadru 1.-15. listopada 1994., glavni urednik Šime Batović, Matica hrvatska - Zadar, 1995., 536 str.

Od 13. do 15. listopada 1994. održan je na Filozofskom fakultetu u Zadru znanstveni skup povodom 150. obljetnice od početka izlaženja *Zore dalmatinske*, prvog književnog i preporodno-poučnog hrvatskog časopisa u Dalmaciji, tiskanoga na hrvatskom jeziku u Zadru od početka 1844. do sredine